

LUNDBY

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Lundby socken ligger i ett flackt, låglänt jordbrukslandskap med omväxlande skogsklädda moränholmar och odlingsrösen. Bebyggelsen är lokaliserad till höjdpartierna. Bebyggelsen grupperar sig utefter en gammal väg som slingrar sig fram över slätten förbi kyrkan. Gårdarna är många men inte stora. Förutom kyrkbyn saknas sammanhållna byar.

Kyrkan torn skymtar ovanför trädkronorna när man närmar sig kyrkan längs den äldre vägsträckningen. Skorstenar från värmeverket syns i bakgrunden och prästgårdens stora ladugård är dominerade när man närmar sig kyrkan från väst.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Ett äldre smal och slingrande väg mellan Dingtuna och Västers passerar kyrkan. Vägen slingrar sig mellan moränholmarna. Idag är den sparsamt trafikerad av boende på omgivande gårdar. I norr finns rester av den äldsta Köpingsvägen som troligen har varit en del av den gamla Erikskatan.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Lundby kyrka kan dateras till 1100-talet. Den föregicks av en kyrka, möjligen uppförd i trä. Under 1400-talet förlängdes kyrkan och tornet tillkom. Lundby kyrka anlades nära en förkristen offerplats, som tros ha funnits på gården Kanik-Lundbys ägor ca 500 meter söderut på det som idag är åkermark. Närheten till Västerås medförde att socknen inkorporerades med staden 1918.

Direkt söder om kyrkan ligger prästgårdens bostadshus från 1860-talet. Idag används byggnaderna som församlingshem. På prästgården finns en något äldre visthusbod från 1800-talets mitt placerad som en flygelbyggnad. En ladugård samt mindre ekonomibygnader ligger intill.

Norr om vägen ligger den före detta klockargården från 1840-talet som också inrymde skolhus. Ett avträdeshus i tidstypisk träarkitektur tillkom under slutet av 1800-talet. På 1910-talet byggdes ett nytt skolhus. Alla tre byggnader har ett tydligt utseende för sin tids byggnadsstil och är välbevarade till sitt utseende. Idag används byggnaderna för privatboende med lägenheter. På marken norr om den nya

skolbyggnaden anlades en idrottsplan under 1900-talets mitt. Lundby hembygdsförening har etablerat sig i ett torp strax öster om kyrkbyn.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkogården närmast kyrkan omges av en kyrkogårdsmur uppförd 1860. Innanför muren finns en rad av ädellövträd från samma tid. En utvidgning av kyrkogården har gjorts under senare år åt öster och mot skolbyggnaderna med ny stenmur samt parkering för besökare till kyrka och församlingshem.

Prästgården har en gräsbeklädd rundel med flaggstång på gårdsplanen, buskar samt yngre lövträd. Bakom huvudbyggnaden finns en trädgård med klippta gräsytor med björkar och några få buskar.

Skolhuset har en fruktträdgård med träd i väster mot kyrkan. Trädgården är omgiven av staket mot gatan samt häckar mot idrottsplanen. Bland annat en förvuxen granhäck mot väst och i norr mot sportplan en trädrad med lövträd, främst björk.

Sydväst om kyrkan ligger en offerlund. Offerlundens har tidigare haft en stensättning, en öppen källa och en offersten. Idag finns här klippt gräs med högväxta björkar, bänkar och informationsskyltar. Området sköts av hembygdsföreningen.

BEBYGGELSE

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1100-tal	Utseende från sent 1800-tal
Ja Prästgård	1860-tal	
Sockenstuga		
Ja Klockargård	1840-tal	Även skolhus, avträdet sent 1800-tal
Fattigstuga		Riven början av 1900-talet
Ja Skolhus	1910-tal	Även klockarbostad samt avträde, idag privat, flera lägenheter.
Tiondebod		
Sockenmagasin		
Kyrkstall		
Övrig företeelse av vikt		Hembygdsförening

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	1	Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550	o	2 Betydande värde i delar
1550–1760		3 Få betydande värden
1760–1860		
o 1860–1920		
1920–2000		
Blandad tidsperiod		

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Renodlad sockencentrabebyggnad, ej kompletterad efter 1920-tal. Öppen och flack omgivande mark.

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder i före detta skolbyggnaden, hembygdsföreningens verksamhet i torp samt i omliggande mark ring kyrkan.

ATT TÄNKA PÅ

Bevara skolans byggnadsbestånd.

Siktlinjer viktiga mot kyrkan från norr och söder på väg 696 och från öster på väg 697.

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Eriksgatan placering i förhållande till kyrkan? vägsträckningar mellan Önstensborg och kyrkan?
Ägoförhållanden Kanik-Lundbys ägor?

KÄLLOR

Kulturhistorisk karakterisering Lundby kyrka, Västerås stift, 2005

Västeråsbygden- ett program för kulturminnesvården 1987, Västerås stadsbyggnadskontor

Grau, Olof, Olof Graus beskrifning öfver Wästmanland, [Ny uppl.], Wästmanlands allehandas redaktion, Västerås, 1904

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-11-01

Lundby kyrka med före detta prästgårdens ekonomibyggnader.

Lundby kyrka och delar av den äldre kyrkogården.

Lundby för detta prästgård, idag församlingshem.

Visthusbod på före detta prästgårdens gårdsplan.

Grind mot före detta prästgården genom kyrkogårdsmuren.

Före detta prästgårdens ladugård.

Byggnaden till vänster var klockarbostad samt skola. Byggnaden till höger är en före detta skolbyggnad.

Före detta skolbyggnad samt dess avträdeshus.

Fotbollsplan norr om skolbyggnaderna.

Offerlunden.